

ΣΤΟ ΠΗΓΑΔΙ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΩΥΣΑ ὁ ἀέρας καὶ μεσα ἀπὸ τ' αὐλάκια σηκόνεται λευ-
χὴ ὅμιγλη. Η ὑμίγλη αὐτὴ κινεῖται ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ
μὲ λεπτὰ κρύσταλλα κρεμιέται σὰν τσολαρίκια στὰ
μουστάκια, στὰ γένια σου καὶ στὴ χαίτη τοῦ ἀλό-
γου. Ἐγὼ λέγω, πῶς, ἂν δὲν εἴνε μύγες θὰ εἴνε πάχνη. Τὰ πόδια
παγώνουν, τὰ μάτια δακρύζουν. Κι' αὐτὸ τὸ ράχι πιὰ δὲν ζεσταί-
νει τὴν καρδιά. Γυρίζεις μὲ ἀνυπομονησία καὶ κυττάζεις : δὲ
φαίνεται, τάχα, λέσ, κανένα γνωστὸ σπῆτι μὲ φιλόξενο νοικοκύρη;

"Ἐγω ἐγὼ ἔνα τέτοιο σπῆτι. Εἴνε ἡ οἰκογένεια τοῦ Μαθίου
Γενάδιτς. Ἐμπρὸς στὴ θύρᾳ τῆς αὐλῆς κρέμεται μὲ εὐλάβεια ἀπὸ
τὸ δένδρο ξύλινο μπουκάλι μὲ σορόπι ἀπὸ δαμάσκηνα. "Οποιος
περνᾷ, πρέπει νὰ ἴσουφήξῃ—ἔτσι τὸ θέλει ὁ Μαθίος. Καὶ ἀν κά-
μης, πῶς μπαίνεις μέσα στὸ σπῆτι του—μὰ τὸ Θεό, στὰ γέρια
θὰ σὲ σηκώσῃ.

"Ἄλλο νὰ σᾶς τὰ διηγηθῶ κι' ἄλλο νὰ τὰ ιδῆτε μὲ τὰ μάτια
σας. 'Αλήθεια. Τί σπῆτι,— ἀρχικά στρατῶνα, καθεαυτὸ στρά-
τευμα. Πᾶς τὸ βράδυ, κι' ἀν τύχῃ καὶ σὲ περιμένουν, βλέπεις
τὴ μιὰ νύφη νὰ σὲ ὑποδέχεται: ἔξω ἀκόμη στὸ δρόμο μὲ φῶς.
"Άλλη θὰ στέκεται στὴν εἰσόδο, τρίτη στὸ σταῦλο, ποῦ εἴνε ἡ
ἀγελάδες, τετάρτη θὰ διώγνη τὰ σκυλιά, τὴν πέμπτη θὰ τὴν ιδῆς
εἰς τὸ μαγερεῦό, τὴν ἔκτη στὸν προθάλαμο — σωστὸς γάμος. Καὶ
είνε ὅλοι εὕθυμοι, ὅλοι ἥσυχοι, ὅλοι εὐχαριστημένοι. Ο Θεὸς φυλά-
ξοι, νὰ ράμης, πῶς μαλώνεις μὲ κανένα ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν.
"Ολοι καὶ οἱ ἔξη ὑπηρέτησαν εἰς τὸ στρατό· ἔνας δὲ ἀπ' αὐτούς,
στρατιώτης, ὑπηρετεῖ καὶ τώρα ὑπὸ τὰς σημαίας εἰς τὸ Βελιγράδι.

Βοηθοὺς ποτέ τους δὲν πέρνουν. Τί νὰ τους κάμουν, ἀφοῦ αὐτοὶ
εἴνε τόσα χέρια; Τρία ἀλέτρια ἔχουν καὶ δουλεύουν ἀδιάκοπα.
Καὶ ὅταν κινήσουν νάρθουν οἱ ἔμποροι γιὰ ν' ἀγοράσουν γουρού-
νια πολὺ δυνατὰ κουδουνίζει ἡ σακχοῦλα τοῦ Μαθίου.

Αὐτὸν τὸν 'Αρσένη τους τὸν ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη λεύτερον. "Ε-

βγαζε κακμιὰ φορὰ τὴν διπλῆν τσαμποῦνα ἀπ' τὸ ζωνάρι του καὶ ἔπαιζε κοντὰ στὸ σπήτη τοῦ Μπουρμάζη. Κινήθηκε ο Μπουρμάζης αὐτὸς εἰχει μιὰ κόρη, δηλαδή, δύος λέγουν, οχι μιὰ ἄλλα μιάμιση. Κάμε πῶς περνᾶς ἀπὸ κοντά της καὶ νὰ γυρίσῃ νὰ σὲ κυττάξῃ μέχρινα τὰ μάτια της, ποῦ πετοῦν φλόγες — σοῦ σκοτίζουν τὴν ψυχὴν καὶ μόλις μπορεῖς νὰ κρατηθῇς ἀπὸ στάλογό σου.

Οἱ Ἀρσένης ἐσύνειθισε αὐτὰ τὰ μάτια καὶ δὲ φοβᾶται· ἔβαλε τὸ πόδι σ' ἕνα ξύλο τῆς φραγῆς, ἀκούμπησε τὸν ἀγκῶνα σ' ἄλλο καὶ τὴν κεφαλή του ἀπάνω στὸ χέρι του καὶ μιλεῖ μαζύ της.

— Εγὼ ντρέπομαι καὶ στὴ θειὰ νὰ τὸ πῶ, οχι στὸν παπποῦ. "Αγαπάεινεται! πῶς ποτὲ δὲ θὰ σὲ πάρω . . .

Η Ἄνοκα δὲν ἐτροπιάσθη, ὅπως μποροῦσε νὰ περιμένῃ κανείς. Τὸν ἔκυπταζε μὲ πονηράδα κάτω ἀπ' τὰ φρύδια της, ἐλύγισε λίγο τὸ κορμί της καὶ, κρύβοντας τὴν ἀνυπομονησία της τοῦ λέγει:

— Καλά, δὲ χρειάζεται. Πέρνω καὶ ἔγω τὸ Φίλιππο Μαρίτσιτς.

— Α! Καὶ σὺ θαρρεῖς, πῶς ἔγω θ' ἀφήσω νὰ σὲ πάρῃ ἄλλος; Σπάζω τὰ κόκκαλα ἔκεινοῦ, ποῦ θὰ σ' ἀγγίξῃ μὲ τὸ δάχτυλο.

Η Ἄνοκα ἔκτύπησε μὲ πεῖσμα τὸ πόδι της καὶ ἐσήκωσε τὸ κεφάλι της.

— Ετσι! αἴ; Μπᾶς καὶ θέλεις νὰ περιμένω, ὡς ποῦν' ἀσπρίσουν τὰ μαλλιά μου; Καλὸς εἶσαι!

Αλλὰ ὁ Ἀρσένης δὲν ἀκούει πλέον τίποτε. Τὴν ἀρπάζει ἀπὸ τὸ γέρι καὶ τὴν σέρνει κοντά του, μέσα ἀπὸ τὴν φραγή. Εκείνη ἀντιστέκεται, μὰ σῦλο καὶ κοντά του πηγαίνει. Καὶ ἀρχίσεις νὰ αἰσθάνεται καὶ κύτη τὴν μυστικὴ φλόγα, διταν ὁ νέος ἔκαμε πῶς τὴν ἀγκαλιάζει.

Λαμπρὸ κορίτσι ἡ Ἄνοκα, ἀν δὲν τὴν ἔχαδευε ἔτσι ὁ Μπουρμάζης, μὰ τὶ μποροῦσε νὰ γείνη; Στὸν καϊρὸ τῆς χολέρας τοῦ εἶχεν αποθάνει δῆλη του σχεδὸν ἡ οἰκογένεια. ἐννοεῖται λοιπόν, δτι ἔρύλαγε τὴν Ἄνοκα σὰν γουλιὰ νερὸ στὴν ἀπαλάμη. Καὶ μόλια ταῦτα δὲν πρέπει νὰ χαδεύῃ κανεὶς τὸ παιδί του, δις εἶνε καὶ ἔνα!

Εκεῖνο τὸ βράδυ ἐγύρισε στὸ σπήτη ὁ Ἀρσένης σὲ μεγάλη σκέψη· χωρὶς νὰ τὸ συνειθίζῃ, ἔκατέβη πρῶτα πρῶτα στὸ ὑπόγειο καὶ μὲ τὴ λίθερη ἐτράβηγκε κάμποσο δυνατὰ ἀπὸ τὸ βαρελάκι. "Ισα με τώρα δὲν ἔπινε ποτέ. "Τστερα ἔκατσε ἀπάνω στὸ λινάρι καὶ ἔμεινε στὰ σκοτεινὰ καὶ ἔκυπταζε, τι ἐγεινότανε δέκω στὴν αὐλή.

Απὸ τὴν ἀνοιγμένη θύρα φαίνεται τὸ μαγερειό, ποῦ ἀνάθει ἡ φωτιὰ στὸ τζάκι καὶ μὲ τὴν κόκκινες φλόγες της γλύφει τὸ

καζάνι καὶ τὴν ἀλυσίδα ποῦ εἶναι κρεμασμένο. Καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀρσένη ἀνάδουν τὰ μέσα του. Καψόνει, καὶ ἀπορεῖ πῶς ἀπὸ τὸ μαγερεῖο νὰ τοὺς ζεσταίνει ἡ φλόγα του.

Πέρα ἀπὸ τὴν φωτιὰ φάίνονται κάπου στὴν αὐλὴ μαῦρες σκιὲς ἀνθρώπων καὶ σκυλῶν. Ἀπὸ τὸ σταῦλο φθάνει ἔως ἐκεῖ τὸ ποδοβόλημα τῶν ἀλόγων, κοντὰ στὸ υπόγειο ὁ Νενάδ, ποῦ γύρισε ἀπὸ τὴν γάρα, ζεζεύει τὰ βώδια. Κάποτε καμμιὰ κόττα γκρεμίζεται ἀπὸ τὴν μουριὰ καὶ γτυπῶντας τῆς φτερούγες της, πηγαίνει καὶ κουρνιάζει κοντὰ στές συντρόφισσές της. Μέσα στὴν ἡσυχία ἀκούεται ἔχαφνα καθαρὰ κανένας λόγος. Κάτω ἀπὸ τὸ λινάρι, ποῦ κάθεται ὁ Ἀρσένης, ἀγρινῆ νὰ γαρχαλεύῃ ποντικάκι.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἀρσένη ἐστριφογύριζε. Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐφάνη, πῶς κάτι τι σπαρταρῷ στὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ στήθους του, καὶ ἐτρόμαξε λιγάκι. Ἐπειτα ὁ Ἀρσένης ἄρχισε νὰ γελᾷ, σὰν μωρός, χωρὶς αἰτία. Ὑστερα τῷρις στὸ κλάμυχ καὶ πάλι ποὺς ξέρει γιατί. Ἀλλὰ καὶ μὲς στὰ γέλοյα καὶ μὲς στὰ κλάμυχα, μπροστά του ἔβλεπε θολὰ τὴν Ἀνόκα καὶ τοῦ ἐπιάνετο ἡ καρδιά, ποῦ τοῦ ἐφαίνετο, πῶς ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ πεθαίνει. Ἀκούμπησε στὸ βραχέλι. ἀπὸ τὸ ὄποιον πρὸ ὅλίγου εἰχε πιῆ, καὶ ἄρχισε ν ἀποθαίνη τόσο γλυκά, σὰν νὰ τὸν ἀγκάλιαζε ἡ Ἀνόκα, ἢ σᾶν νὰ τὸν ἐτραβοῦσε στὸν κάμπο τὸ λυσσασμένο ἄτι τοῦ Ὁστότες. Αὐτό, δις ποῦμε, τὸ παθεῖνει κάθες ἔνας, ποῦ μεθῆ πρώτη φορά.

Ἐκοιμᾶτο, ὅταν ἡ Βελήνκα μὲ τὸ κερί στὸ γέρι, ἐμπῆκε στὸ υπόγειο, γιὰ νὰ ζητήσῃ κάτι. Ἐτρόμαξε ἀμα εἰδε τὸν Ἀρσένη ἀπένω στὸ λινάρι, κοντὰ στὸ βραχέλι, μὲ τὴν λίθερη στὰ γέρια τὸν ἐπλησίασε κατατρομαγμένη καὶ τὸν ἄγγιζε στὸν ὄμοιο.

— Ἀρσένη!

— Ο Ἀρσένης ἔνοιξε τὰ περιγυμένα ἀπὸ αἷμα μάτια του.

— Μπρέ, σὺ εἶσαι μεθυσμένος!

— Ο Ἀρσένης αὐτὸ τὸ ἔβλεπε ὅλοφάνερα! Τῆς ἀποκριθῆκε σχεδὸν χρούμενος:

— Εἴμαι μεθυσμένος.

— Καὶ γιατὶ ἐμέθυσες;

— Γιατὶ θέλω νὰ σκοτώσω τὸ Φίλιππο Μαρήτσιτς.

Καὶ σηκώνει τὸ λίθερη πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του, τὴν κτυπή κατὰ γῆς, τήνε σπάζει καὶ ἄρχισε νὰ γελᾷ.

— Εγελοῦσε καὶ ἡ Βελήνκα.

— Καὶ τί σου ἔκαμε;

— Θέλει νὰ παντρευτῇ τὴν Ἀνόκα.

— Δὲν πῦ νὰ τήνε παντρευτῇ;

— Μὰ ἔγώ δὲ θὰ τὸν ἀφήσω ! . . .

‘Ο ‘Αρσένης ἔκαμε ἐμπρὸς γιὰ νὰ σηκωθῇ. ‘Αλλὰ ἡ πλάτη του εῦρισκε εὐγάριστη τὴν γειτονεῖα τοῦ βαρελιοῦ κ’ ἔγυρισε στὴν πρώτη θέση του.

‘Η Βελήνη κα ἔξεκαρδίζετο στὰ γέλοια.

— Φαίνεται πῶς τήγε θές εἶσύ.

— Κι’ ἀν τήγε θέλω, τί;

‘Αλλ’ ἂμα εἰπε αὐτὰ ὁ ‘Αρσένης ἔζαλίσθη, ἔγυρισε κατὰ τὸ μέρος τοῦ βαρελιοῦ, ἀρχισε τὰ κλαῖη καὶ νὰ λέγῃ κλαίοντας:

— Γιὰ δέξ, τὸν ἀδερφό μου, νά, τὸν ἐπαντρέψετε . . . λοιπὸν θέλω κ’ ἔγώ ! Ναι ! Καὶ γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἐπιθυμία του, σήκωνε τὸ χέρι καὶ τὸ κτυπῆστο γόνατό του. ‘Αλλὰ ὁ γρόθος του ἔξεφυγε κ’ ἐκτύπησε στὸ λινάρι. Γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ ὁ ‘Αρσένης τὸ γρόθο του, τὸν ἐδάγκασε.

‘Η Βελήνη κα ἔξεκολουθοῦσε νὰ γελᾶ περισσότερο.

— Τὸ καῦμένο τὸ παλληκάρι ! Αἴ, καλά, καλά, σὲ παντρεύουμε κ’ ἐσένα, κ’ ἔννοια σου. Αὔριο θὰ τὸ πῶ τοῦ μπάρμπα, διπάρμπας θὰ τὸ πῆ τῆς γιαγιᾶς καὶ ἡ γιαγιὰ μὲ τὸν παπποῦ θὰ τὰ καταφέρουνε πյά, ὅπως χρειάζεται. Πᾶμε, ἔγώ σὲ πηγαίνω ώς τὴν κάμαρα, γιατί, Θεός φυλάξοι, ἀν σὲ ίδη ὁ παπποῦς. Πᾶμε νὰ κοιμηθοῦμε καὶ σου δίνομε καὶ τὴν ‘Ανόκα, ἀφοῦ τήγε θές.

Καὶ ἡ νύφη ὠδήγησε στὰ σκοτεινά, πίσω ἀπ’ τὴν καλύβα τὸν μεθυσμένο ανδράδελφό της στὴν κάμαρα. ‘Αφοῦ τὸν ἔβαλε κ’ ἐπλάγιασε καὶ τὸν ἐσκέπασε μὲ τὸ παπλωμα, πῆγε στὸ μαγερεῖο νὰ εἰπῆ στές συννυφάδες της, ὅ, τι ἐσυνέθη.

‘Αλλὰ καρμιὰ ἀπὸ τῆς γυναικειάς δὲν εὐχαριστήθηκε γιὰ τὴν νέα εἰδῆσι. ‘Εγέλασαν, εἶν’ ἀλήθεια, ἀλλ’ αὐτὸ τὸ γέλοιο δὲν ἦτον ἀπ’ τὴν καρδιά.

— Αὐτὴ δὲν εἶνε γιὰ τὸ σπήτι μας.

— Ηθαίνει γιὰ τὸ λοῦσο.

— Αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε, μονάχα ποῦ εἶνε γαϊδεμένη, μὴ στάξῃ καὶ μὴ βρεξῃ . . .

— Θὰ μᾶς κάμη ἄνω-κάτω.

* *

‘Ο Μαθίος Γενάδιτς εἶνε ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς γέρους. Φαίνεται στὸ μέτωπό του ἔνα σημάδι, ἀπὸ πληγὴ, ποῦ εἶχε πάρει στὴν τάμπια τοῦ Χαϊδούχ — Βέλχ ή Οχι: μόνον ὅλη ἡ οἰκογένεια, ἀλλὰ καὶ ὅλο τὸ χωριό τόνε λέγει «παπποῦ». Ή γυναικά του εἶχεν ἀποθάνει, ὅταν ἀκόμη ήταν ἔξοριστοι. Τοῦ ἔμενε ἡ νύφη

του, ή γυναῖκα τοῦ μεγχλειτέρου ἀδελφοῦ του, ή ὅποια μοιράζεται μαζύ του τὴν ἔξουσία. Τήνε λέν Ράδοϊκα. "Οταν κάθωνται νὰ φῶν, αὐτὴ εἶνε στὰ δεξιά τοῦ παπποῦ, καὶ δὲ γίνεται τίποτε σοβαρὸ στὸ σπήτη, ἀν δὲν 'πῆ τὴ γιώμη της, η τὸ ἐλάχιστο, ἀν δὲν τήνε συμβουλευθῇ ὁ παπποῦς. Νοιώθει πολὺ καλὰ τὴ θέσι της καὶ δὲν τὸ πέρνει ἀπάνω της. Παραδείγματος χάριν ἐρωτᾷ ὁ παπποῦς:

— Τί λέσ, νύφη, γιὰ τὴν παραγγελιὰ τοῦ Μαρήτσιτς. Νὰ τήνε πάρουμε λέσ;

— "Οπως ἐπιθυμεῖς, ἀδειφέ. Σὺ 'σαι τὸ κεφάλι.

Φιλεῖ τὸ γέρο τοῦ παπποῦ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι. Ἀνδρες καὶ γυναικες φιλοῦν τὸ δικό της, ἀν καὶ αὐτὸ στὸ χωρὶὸ δὲ συνειθίζεται.

"Γ' στερα ἀπ' τὸ Μαθιὸ καὶ τὴ Ράδοϊκα εἶνε ἀκόμη ἔνας, ποῦ ἔχει μέρος καὶ αὐτὸς στὸ συμβούλιο τοῦ σπητιοῦ, ὁ μεγαλείτερος ὁ γυιὸς τεῦ παπποῦ, ὁ Μπλάγοιε, ὁ πατέρας τοῦ 'Αρσένη. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τρεῖς, κανεὶς ἄλλος μὲν στὸ σπήτη δὲν διατάσσει καὶ ὅλοι τυφλὰ ὑπακούουν καὶ ἐκτελοῦν. "Οταν ὁ Μαθιὸς πηγαίνῃ νὰ πληρώσῃ τοὺς φόρους, η Ράδοϊκα στὴν ἴκκλησία καὶ ὁ Μπλάγοιε γιὰ τὰ ζῷα, τὸ σπήτη εἶνε σὰν σχολεῖο χωρὶς δάσκαλο. "Ολοι γελοῦνε, παιζοῦνε, ποῦ βρῆκαν τὴν περίστασι. "Αμα ὅμως φανῆ κανένας ἀπ' αὐτοὺς στὸ κατώφλιο, μπαίνουνε πάλι σὲ τάξι, γίνονται σοβαροὶ καὶ ὑπακούουν. Συχνὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀργηγοὶ τοῦ σπητιοῦ δίνουν τὴν ἀδειὰ στὰ παδιὰ νὰ διασκεδάσουν, νὰ καπνίσουν καὶ νὰ μιλήσουν.

'Ο γέρος ήτον... ήτον... πῶς νὰ σᾶς πῶ; Εέρετε: ὁ γέρος εἶναι σὰν παιδί! Καμιὰ φορὰ θυμώνει γιὰ τὸ παραμικό, βούζει, φωνάζει, γχλῆ τὸν κόσμο, σγεδὸν κάνει πῶς θὰ κτυπήσῃ. Καὶ ἄλλη φορὰ πάλι εἶνε μαλακός, σὰν τὸ μπαμπάκι, καὶ δεύει τὰ παιδιά, τοὺς δίνει ἀπὸ καμιὰ δεκχροῦλα καὶ μὲ τὸ τίποτε τὸν πέρνει τὸ κλάμμα.

Παραδείγματος χάριν, λέγει:

— Αἴ μωρέ! "Εμεινα ὁ κακύμενος σὰν τὸ ξερὸ δενδρὶ στὸν κάμπο!

Καὶ νά τὰ δάκρυα!

Νειάτκ — τρέλλεις, γηρατεῖα — ἀδυναμίες.

Τὴν ἄλλη μέρκ, οὔστερα ἀπ' τὸ μεθύσι τοῦ 'Αρσένη, ἐρεται κοντὰ στὴ Ράδοϊκα ὁ Μπλάγοιε πολὺ συλλογισμένος.

— Εέρεις, θειά! Αὐτὸς ὁ 'Αρσένης μας, μὲ συμπάθειο, ἐρωτεύτηκε αὐτήνχ... τὴν καρακάζι τοῦ Μπουρμάζη.

— 'Ο 'Αρσένης; Αὐτὸς, ποῦ πέρσυ ἔκλεισε τὰ δεκχοκτώ,

— Αὐτός.

— Τὴν κόρη τοῦ Μπουρμάζη;

— Τὴν Ἀνόκα.

— Αὐτήνα;

— Δὲν ταιριάζει αὐτὴ σὲ μᾶς.

— Δὲν ταιριάζει, κ' ἐγὼ τὸ λέω. Ἀλλὰ νὰ μὲ συμπαθᾶς — τὸ παραξύλωσε . . . Μου διηγήθηκε ἡ Βελήνκα, πῶς γέθεις τὸ βράδυ ἔχαμε ἀταξίεις.

— Τί ἔχαμε;

— Ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ, μὴν τὸ πῆρε τοῦ παπποῦ!

— Θεός φυλάξοι.

— Βλέπεις, λέγει ἡ Βελήνκα, πῶς ἐθλαστημοῦσε κ' ἐφοβέριζε, πῶς θὰ σκοτώσῃ τὸ Φίλιππο Μοσχήτσιτς . . . Ξέρεις . . . Περνᾷ ἀπὸ ἐκεῖ.

— Ὁγει δά !

Ἡ γιαγγὶ ἐσυλλογίζετο. Τέλος εἶπε :

— Θὰ μιλήσω μὲ τὸν παπποῦ. Νὰ ιδοῦμε τί θὰ πη.

— Γι' ἄγαπη τοῦ Θεοῦ, μὴν τοῦ πῆρε γιὰ κεῖνο.

— Ο Θεός μαζύ σου! . . .

“Οταν ἡ Ράδοϊκα ἐδιηγήθηκε ὅλα τοῦ παπποῦ, ἔκεινος ἔπεσε σὲ βαθεῖα συλλογή. ”Επειτα ἐσούψεωσε τὰ φρύδια του.

— Ξέρεις, νύφη, ὅλα αὐτὰ καλὰ καὶ ἄγια. Ἐγὼ ὅμως ἄκουσα ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ἀνθρώπους, πῶς τὰ παιδιά, σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι δὲν πρέπει νὰ τὰ μποδίζῃς. Δέξα σ' ὁ Θεός, ἡ οἰκογένειά μας εἶνε μεγάλη. Ἐγὼ ξεγνῶ πյὰ καὶ τὸ λαγκαριασμό. Θὰ εἴμαστε καμιαὶ ὅγδονταριὰ ψυχέις!

— Περισσόνεροι είμαστε

— Αἱ, δέξα νάχη ὁ Θεός. Κοντὰ στάλλα τὰ παιδιά γωρεῖ κι, αὐτή.

— Ο Θεός νὰ δώσῃ

Μερικὲς ἡμέρες ὕστερος ἀπ' αὐτό, ἡ Ἀνόκα ἔλεγε στὴ συνυφάδα της : «Τώζερα, γώ, πῶς ο, τι γέθεια θὰ γεινότανε! Καλὲ τέτοια κόρη, σᾶν κ' ἐμένα, στὰ ἐννηὰ γωριά δὲ βούσκεται. » Κ' ἔπειτα ἔθγαλε ἀπὸ τὴ ζώνη της ἐνα καθηρευτάκι κι ἀργίζε νὰ ισχύσῃ τὰ μαλλιά της

Τὸ κακὸ εἶνε, ποῦ, ἀν καὶ μπῆκε στὴν οἰκογένεια τοῦ Γενάδιτς ἡ Ἀνόκα, ἐμεινε ἡ ίδια πειρυχτάρχ, ποῦ γέτανε καὶ ποίν.

“Ολα τὰ ξέρει καλλίτερα ἀπ' ὅλους!

“Ο, τι! Θέλει αὐτὴ πρέπει νὰ γίνεται!

“Ο, τι κι! ἀν της ποῦν, ο, τι της προστάξουν νὰ κάψῃ, ὅλο δὲν

τῆς ἀρέσει. Λέγει: «'Εγώ αὐτὸ στὸ σπήτι μας δὲν τόκχνα!» ή: «θὰ κάθουμαι νὰ ζυμόνω ἐγώ ψωμὶ γιὰ ἔνα τέτοιο στράτευμα;— 'Εμένα καὶ τοῦ Ἀρσένη ἔνα ψωμὶ μᾶς φτάνει!»

Ἡ γυναικεῖς δὲν τολμοῦν νὰ τῆς ποῦν τίποτε. Τὰ λένε μονάχα κρυφά μὲ τοὺς ἀνδραδέες των, ποιὸς ὅμως ἀποφασίζει νὰ κάμη πασάπονα στὴ Ράδοικα καὶ στὸν παπποῦ;

Ἐκκναν ὑπομονὴ κ' ἔκρυθαν τὸν καῦμό τους. Ἐδούλευαν γι' αὐτὴν καὶ τῆς ἔκκναν τὰ κέφια τῆς. Οἱ τρόποι τῆς ήταν προστακτικοί, τυραννικοί, ποῦ ήταν ἀδύνατον νὰ μὴν ὑπακούσουν. Ἰσως ἀφορμὴ τῆς ἔξουσίας, ποῦ εἴχε ἀπάνω στῆς γυναικεῖς, ήτον ἡ εὐμορφιά της. Ἡ συνυνθάδεις τῆς τὴν ἔθριζαν, μεταξύ τους, ἀλλὰ τὴν ἐσκέπαζαν καὶ τὴν ἐδιαφέντευαν ὅμπρὸς στοὺς μεγαλειτέρους καὶ στοὺς ξένους. Καὶ, Κύριος γινώσκει, πόσον καιρὸ θὰ ὑπόσερχαν χωρὶς γογγυσμό, ἂν ἡ Ἀνόκα, ποῦ δὲν εἴχε ζήσει οὔτε ἐξ μῆνες ἀκόμη στὴν οἰκογένειά τους, δὲν ἀρχίζει νὰ δαιμονίζεται ὄλοένα περισσότερο.

Αηδία νὰ θυμάται κανεὶς, πῶς καυματία φορὰ τὰ ἔλεγε ὄφθικο κοφτά, πιραδείματος γάριν, τί εἶπε ὅταν τὴν ἐκάλεσαν νὰ φυτέψῃ λαχανίδες, ἥ τι ἀπάντησε ὅταν τὴν παρεκάλεσαν νὰ προσέγῃ τὸ μωρό. Ἐπὶ τέλους, ἄργισε νὰ ἀπαιτῇ νὰ τὴν ὑπένουν διαφορετικὰ καὶ καλλίτερα ἀπὸ τῆς ἄλλες. Ο καῦμένος ὁ Ἀρσένης τῆς εἶπε, πῶς τὰ ροῦχα τ' ἀγοράζει ὁ παπποῦς καὶ ἡ Ράδοικα καὶ, πῶς αὐτὲς δὲν τολμᾶσσεν τὸ λόγο νὰ κάμη τοῦ παπποῦ γιὰ νέο φόρεμα. Ἐκείνη ἀποκρίνεται, πῶς δὲν ὑπατρεύτηκε τὸν παπποῦ καὶ, πῶς, θὰ πάγι νὰ παρακαλέσῃ τὸν πατέρα της νὰ τῆς ἀγοράσῃ, ὅτι τῆς χρειάζεται, ἐπειδὴ ὁ ἀνδρας τῆς εἶνε γαζός καὶ δὲν τολμᾶσσεν τὸ μιὰ βελόνα νὰ πάσῃ χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ γερονταχωροῦ.

Ο Ἀρσένης ἔβασανιζότανε φοβερά. "Ας μὴν τὸν ἐκύτταζεν ἔτσι μ' ἔκεινα τὰ μάτια της κι' αὐτὸς τὴν ἐδιόρθωνε! Καμμιὰ φορὰ γώνει τὸ γέρον του στὸ ζωνάρι, σφίγγει μὲ τὰ δόντια τὸ τσιμποῦκι του καὶ πιάνει τὸ ραβδὸν ἀπὸ τὴ μέσην. Γυρίζει ὅμως αὐτὴ νὰ τὸν κυττάξῃ, ἀνασέρνει τὴ μύτη της—κι' ὁ Ἀρσένης τὰ γάνει καὶ στέκεται μπροστά της σὰν μπροστά στὸν Μητροπολίτη.

Κ' ἔτσι δὲν παύει νὰ κάνῃ τρέλλες καὶ ὅλο γίνεται γειρότερη καὶ εἶνε φῶς φνερὸν, πῶς τὰ κάμυνει κύτα γιὰ νὰ τοὺς πεισματόνη ὄλους. Πότε ἀφήνει τὰ σκυλιά μὲς στὸ μαγγειρό κι' αὐτὰ γάρτουν τὸ κρέας μέσ' ἀπὸ τὸ καζάνι, πότε δὲν κλεῖ τὸν πύρο τοῦ βαρελιοῦ κι' ἀφίνει καὶ γύνεται ὅλο τὸ κοστί, πότε καίει τὰ ψωμιά, ποῦ τυγχίνει ἵλη τὴ φουρνιὰ νὰ τὴν πιτάξουν στὰ

γουρούνια. Ντύνεται τὰ σκολιατικά της τὴν καθημερινή. Οὔτε γυρίζει νὰ ἴδῃ τὰ παιδιά, ποῦ μπορούσε τὸ παιδάκι τοῦ Ἰωβίνκη ἔπειτε μέσω σὲ μιὰ σκάφη μὲ ἀσβέστη. Καμμιὰ συνυφάδα της δὲν ἀφησε χωρὶς ψεγάδι. Τὴν Ράδοϊκα τὴν ἔλεγε πάνα ποῦ πανίζουν τὸ φούρνο καὶ τὸν παπποῦ — γ. τιχιάρη. Δὲν περνᾶ μέρα χωρὶς νέο ψεγάδι καὶ νέα τρέλλα κι' ἀμπά τῆς πῆχυνεις τίποτε, ἀρχίζει νὰ φοβερίζῃ: «Θὰ φύγω, λέει, νὰ πάω στὸν πατέρα μου» κ' ἐτελείωσε.

Ἐπὶ τέλους ἡ γυναικεῖς τὴν ἔβαρέθηκαν, καὶ αἰὰ φορά. ποῦ ἡ Ἀνόκα ἦτον ὑποχρεωμένη νὰ μένῃ στὸ σπήτι, κι' αὐτή, ἀντὶ νὰ μείνῃ, ἔφυγε κ' ἐπῆγε στὴν ἀγορά, ἐσυνάχθηκαν ὅλαις καὶ ἔκκυπαν μυστικὸ συμβούλιο.

— Δὲξέρω, ἀγαπημένες μου, τί ἀμαρτία ἐκάμακε στὸ Θεό, γιὰ νὰ ύποφέρωμε δλ' αὐτά!

— Κ' ἔγώ δὲξέρω.

— Μὰ τὸ Θεό, αὐτὸ εἶνε φοβερὸ κακό.

— Ετσι δὲν πρέπει νὰ τ' ἀφήσουμε.

— Νὰ τὸ ποῦμε τῆς γιαγιᾶς. κι' αὐτὴ τοῦ παπποῦ.

— Πέτο σύ, Σελένα

— Νά δὰ ἡ ὥρα νὰ πάω γώ!

— Ειένα δὲ σοῦ πε, πῶς τῆς ἔκλεψες τὸ μαντήλι της;

— Κι' ἀμὲ σένα τὸν ἄντρα σου δὲν τὸν εἶπε «ἄγριόγατο»;

— Νά, καὶ τῆς Μιριάνας τῆς εἶπε, πῶς τὴν ἐπῆραν ἀπὸ οἰκογένεια, ποῦ ψεφοῦσε τῆς πείνας.

— Κι' ἀμὲ τῆς Βελήνκας τὸ παχιδὶ δὲν τὸ εἶπε μπαστασδάκι;

Καὶ μολυταῦτα, καμμιὰ δὲν θ' ἀπεράσιζε νὰ εἰπῇ τίποτε· ἀλλὰ ἡ Ράδοϊκα πρὸ πολλοῦ τὰ ἔβλεπε καὶ τὰ ἄκουε δλα αὐτὰ καὶ ἐπιτέλους καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρσένης. Οταν ἡ Ἀνόκα τὴν ἄλλη ἀμέρα μὲ τὰ ἴδια τὰ γέρια ἐκομμάτιασε μὲ τὸ μπαλτὰ ἀπάνω σένα σανιδένιο τραπέζιο ἔνα κατακαίνουσγιο πολκάκι, ἐπῆγε νὰ κάμη παράπονα στὸν παπποῦ.

Ο Ἀρσένης ἦτον ἥσυχος ἀνθρωπος. Απὸ παχιδὶ εἶγε μάθει μονάχα νὰ ύπακουύῃ. Καὶ καυσόξυλα δὲν ἤξευρε μονάχος νὰ πουλήσῃ, ἀν δὲν τοῦ ἔλεγχαν ἀπ' τὸ σπήτι, πόσα νὰ ζητήσῃ καὶ γιὰ πόσα νὰ τὰ δώσῃ.

Οταν ὁ Ἀρσένης ἐμπῆκε, ὁ παπποῦς ἐκαθότανε μονάχος στὴν κάμαρα Κ' ἐπειδὴ καμμιὰ ἄλλη δουλειὰ δὲν ἤμποροῦσε πιὰ νὰ κάνῃ, ἔξεφλούδιζε κουκιά.

Ο Ἀρσένης ἔθγαλε τὴ σκούφια του κ' ἐπῆγε νὰ τοῦ φιλήσῃ τὸ γέρο.

Ο παπποῦς ἐκατσούφιασε τὰ μοῦτρα του. Δὲ σηκώνει τὸ κε-

φάλι του, δέν τοῦ δίνει τὸ γέροι καὶ τοῦ λέγει ξηρὰ — ξηρά :

— Ζῆς ;

— Παπποῦ . . . σὲ παρακαλῶ . . . αὐτὸ βέβαια . . .

'Ο παπποῦς τὸν ἐκύτταξε θυμωμένα.

— 'Εγώ . . . ἔξακολούθησε ὁ Ἀρσένης, βέβαια . . . μόνο σὲ παρακαλῶ . . . μὴ θυμόνγες . . .

'Ο παπποῦς ἐσήκωσε δῆλου τὸ κεφάλι, ἔσπρωξε παρέκει τὸ καλάθι μὲ τὰ κουκιά καὶ μὲ φαφούτικο στόμα τὸν διέκοψε μὲ θυμό :

— "Ολα τὰ ξέρω ! Δὲ μοῦ λέεις, τί ἀνδρας εἶσαι σύ ; Αἴ ; Δὲν γηπόρεσες νὰ τήνε κάμης καλά αὐτήνα.

'Εκεῖνος ἐσιώπησε.

— Αὐτήνα . . . Τί, θέλεις νὰ γείνῃ τὸ σπήτι μου ἄνω κάτω ;

'Ο Ἀρσένης ἐπέτρωσε, ὅταν εἶδε πῶς ὁ παπποῦς τὰ ξέρει δῆλα. Δὲν εἰμποροῦσε νὰ μιλήσῃ, τοῦ κόπηκ' ή φωνή.

— Σὲ παρακαλῶ, παπποῦ . . . 'Εγώ δὲ ξέρω τί τρέχει ! Συμπάθησε μου.

"Εσκυψε στὸ γέροι του.

'Ο παπποῦς ἐτράβηξε τὸ γέροι του.

— Γκρεμήσου, μὴ λειώνεις τὸ γέροι μου ! "Ανδρας εἶσαι σύ ;

'Ο Ἀρσένης ἐγύρισε τὸ κεφάλι του στὸν τοῖχο κ' ἐσκέπασε τὰ μάτια του μὲ τὸ μανήκι τοῦ ρούγου του.

— Κάμε μας δ, τι θέλεις καὶ μένα κι' αὐτήν Σκότωσέ με μένα κι' αὐτήν διώξε την ! 'Αλλά κι' ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μὴ μὲ διώγνης ἀπὸ κοντά σου !

Τὰ γένεια τοῦ παπποῦ ἀργισαν νὰ τρέμουν ἐλαφρά

"Ηθελε νὰ κρύψῃ τὴν τασχή του 'Εστηκώθη μὲ μεγαλοπρέπεια, ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ τὸ ἔγυρε λίγο μὲ τὸ πλάι.

— Τί νὰ σου πῶ, ἀδεωφέ ! Μόνος σου τὴν ἐδιάλεξες. Σου εἶπα: πάρε την κι' μήν τὴν πάρης ;

— Δὲ μοῦ τῷπες, ὁ Θεὸς ωυλάξου ! Μοναχός μου φταίω.

Τὰ γένεια τοῦ παπποῦ ἐτρεμαν πλάι. "Εκχυνε κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ κρατήσῃ τὸ σοθικό του.

— Καὶ τώρα, ἐγώ νὰ διαρθώσω, δ, τι ἐγάλακσες ἐσύ ;

— 'Ο Θεὸς καὶ σύ !

— Καλά, κι' ἀνίσως ἐγώ δὲ ξέρω, πῶς νὰ γείνῃ ;

"Αν θέτων ἐδῶ ή Ράδοικα, θὰ ἐπαρατηροῦσε, πῶς κοντὰ στὰ σουρωμένα μάτια τοῦ παπποῦ ἐφάνηκε ἔνα παιδικό, γεμάτο πονηράδα γχυόγελο.

— Κάμε δηνας σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός ! εἶπε ὁ Ἀρσένης.

— Κι' ἀμὲς σύ, πῶς . . . μαθέσ . . . δὲν τὴν ἔχεις πιὰ στὴν καρδιά σου :

'Ο 'Αρσένης τάχασε: θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ μὴν εἰπῆ τίποτε, μὰ ὁ παπποῦς εἶχε καρφώσει ἀπάνω του τὰ μάτια του.

— Εἶνε μιὰ πεισματάρα . . .

— Τὸ ξέρω, τὸ ξέρω μὰ γώ σ' ἀρωτῶ : τὴν ἀγαπᾶς :

'Ο 'Αρσένης — μιλιά θέλει ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀπάντησε, ἀλλὰ καὶ ὁ παπποῦς σιωπᾷ καὶ τὸν κυττάζει μές στὰ μάτια.

— Φαίνεται, εἴπεν δὲ 'Αρσένης. 'Ο Μπουσιμάζης τὴν . . . τὴν ἔχει παραχαδεμένη. Ξέρεις . . . Δὲν εἶχε ἄλλη κόρη . . .

'Ο παπποῦς ἔχασε τὴν ύπομονή του.

— 'Ακοῦς βρέ γιατὶ πρᾶμα σ' ἀρωτῶ; θέλω νὰ ξέρω, τὴν ἀγαπᾶς τὴν 'Ανόκα; Αὐτὸς θέλω νὰ μοῦ πῆσι!

'Ο 'Αρσένης ἔκρεμασε τὸ κεφάλι του, ἔγωσε τὴν μύτη του στὸ μανήκι του, ἔκουνησε δεξιὰ ζερβά τὴς πλάτες του καὶ ἀποκρίθηκε κομπιασμένα :

— Ξέρω κ' ἔγώ :

— Καὶ δημως πρέπει νὰ ξέρης· ἀπ' αὐτὸς ἔγω θὰ κρίνω. Γιὰ νὰ μὴ σοῦ κακοφανῆ στερα, καὶ νὰ μὴ λέσ ετοῦτο καὶ τ' ἄλλο.

— Δὲ θὰ λέω τίποτε.

— Καλά. Πήγαινε τώρα κ' ἔγώ θὰ σκεφθῶ !

"Οποιος ήξευρε τὸν παπποῦ, θὰ ἐννοοῦσε ἀμέσως, πῶς εἶχε ἀποφασίσει πյὰ τί θὰ κάμη καὶ πῶς ήτον εύγαριστημένος ἀπὸ τὸ σχέδιό του.

· · ·

'Εκεῖνο τὸ βράδυ, δταν ἐκάθησαν νὰ δειπνήσουν, οἱ ἄνδρες ἐκάθησαν κατ' ἀρχαιότητα, ὅπως ήτον συνήθεια. 'Εκτὸς τῆς Ράδοικας, κακυιὰ ἄλλη γυναῖκα δὲν ήτον. 'Εκεῖνες δειπνοῦν γωριστά.

Μονάχα διὸ τρεῖς τοὺς ύπηρετοῦνε.

Ήτον ἡ σειρά τῆς 'Ανόκας.

"Εως νὰ φέρουν καὶ νὰ πάρουν ἡ δύο ἄλλαις τὰ φαγιά, ἐκείνη εἶχεν ἀκουμπήσει τὴν πλάτη της στὴ θύρα κ' ἔξοῦσε τὴν μύτη της.

'Ο παπποῦς δὲν τήνε κυττάζει. Δὲν μιλᾷ κάνεις, καὶ μονάχα ἡ καρδιὰ τῆς Ράδοικας κτυπᾷ δυνατά. Καὶ ἡ 'Ανόκα τίποτε δὲν ύποπτεύεται.

'Ετελείωσε τὸ δεῖπνο, οἱ ἄνδρες ἔκαμαν τὸ σταυρό τους καὶ περιμένουν πότε θὰ σηκωθῇ ὁ παπποῦς.

'Ο παπποῦς ἔσπρωξε ἔνα κομμάτι ψωμί, τὸ γουλιάρι καὶ τὸ περιόνι ποῦ ήτονε μπροστά του, καὶ ἔγωςε τὸ μαγαζίρι στὸ θηκάρι.

"Επειτα ἔγειρε, κ' ἐκύτταξε ὅσους ἡτον ἐκεῖ κ' ἐστάθη στὴν Ἀνόκα.

Μιὰ τρεμοῦλχ αἰσθάνθηκε μέσα της. Ἐκρέμασε τὰ χέρια της, ἐστάθηκε ἵσχ κ' ἐκαμε νὰ φύγῃ.

— Στάσου, κόρη μου! Ἐφώναξεν ὁ παπποῦς μὲ ἀσυνήθιστη, καθαρὰ φωνή.

"Ολοι ἀνατρίχιασαν.

Μὲ τὴν ἴδια φωνὴν ὁ παπποῦς ἐξακολούθησε:

— Εσύ, παιδί μου... μὲ σένα... σύ, νομίζω, δὲν εἶσαι εὐγαιοστηγμένη στὸ σπήτι μου καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μου; ...

Εἴδε ποτὲ κανεὶς γυναῖκα νὰ ἀποκρίνεται ξάστερα; "Ετσι καὶ ἡ Ἀνόκα δὲ μιλεῖ, ἀλλὰ ἀρπαξε μὲ τὸ γέρι τὸ γοφό της.

Μὲ τὴν ἴδια φωνὴν ὁ παπποῦς ἐξακολούθησε. Τὸ πρόσωπό του ἥτον διλως διέλου ἥσυχο.

— Αὐτὸ δὲν θὰ γείνη σσο ἐγὼ εῖμαι ζωντανός! Ἐγὼ δὲ θέλω τὸ σπήτι μου νὰ είνε φυλακὴ σὲ κανένα ἀπ' τὰ παιδιά... Ἐγὼ ἀκούω, πῶς αὐταῖς ἡ γυναῖκες ἐκεῖ... κ' ἔδειξε μὲ τὸ πηγοῦντου στὸ μαγερειό — ... πῶς αὐταῖς ἡ γυναῖκες σὲ δυσαρεστοῦν καὶ σὲ ἔγουν ἐμπρός... Ἐξέγχασαν, πῶς ἐγὼ ἐδῶ εῖμαι νοικοκύρης.

"Η Ἀνόκα παρατηρεῖ, ὅτι τὸ σουφρωμένο πρόσωπο τοῦ παπποῦ είνε ὠργισμένο. Κοντὰ στὴν περιφρόνησι τώρα περάτη φορὰ αἰσθάνεται καὶ κάποιο φόβο.

— "Ολο μὲ σένα τὰ ἔγουν, κόρη μου. Αὐταῖς θέλουνε νὰ τὴς περιποιεῖσαι καὶ νὰ τοὺς δουλεύῃσ. Σᾶν νὰ σὲ πήραμε ἀπὸ κάνενα φτωχικὸ σπήτι!

Ή φωνὴ τοῦ παπποῦ ἔγεινότανε τόσο τρυφερὰ καὶ χαϊδευτική, ποῦ τῆς Ἀνόκας τὰ μαλλιὰ ἐπῆραν τὸν ἀνήφορο.

— Αὐτὸ ἐγὼ δὲν θὰ τὸ ἐπιτρέψω! Εἶμαι γέρος καὶ ἀδύνατος, καὶ δυσκολεύομαι νὰ τὰ καταφέρω μ' αὐτούς. Φθάνει! Δὲν θέλω περισσότερο! . . .

Καὶ ὁ παπποῦς ἔβαλε μιὰ φοβερὴ καὶ βραχγὴ φωνὴ:

— 'Ακούσατε ὅλοι ἐσεῖς! Καὶ σύ, Ράδοικα, καὶ σύ, Μπλάγοιε, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι! Διατάξω διλους σᾶς καὶ τὴν γυναῖκες σας, νὰ ὑπακούετε εἰς ὅλα αὐτὴν — καὶ μὲ γέρι ποῦ ἔτσεμε σᾶν καλάμι, ὁ παπποῦς ἔδειξε τὴν Ἀνόκα — καὶ δὲ θέλω αὐτὴ νὰ κάνῃ κακομιὰ δουλειὰ στὸ σπήτι μου. "Ας μὴ λερώνῃ τὰ χέρια της τ' ἀφεντομαθημένα! Μήτε κρασί μάλιστα νὰ μὴ τῆς δίνετε νὰ στραγγιζῇ! Κι' ὅποιος δὲν τὴν ὑπακούει, ἢ τὴν πειράξῃ μὲ τὸ παραμικρό — 'Ο Θεός νὰ τόνε παιδέψῃ!

'Εστριώη. Ο κακούένος ἡ γέρος! ἥτον χροντικός, ἀλλὰ μ' αὐτὸ

ἥτονε καὶ νὰ τότε γελᾶς καὶ νὰ τόνε λυπᾶσαι. Ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ τραπέζι; καὶ τρέμει; σὰν τὴν πηκτή;

"Ολοι ἔχουν τὸν σταυρὸ τους καὶ ἐσηκώθησαν. Σιωπὴλά ἐπέρασαν κοντά ἀπὸ τὴν Ἀνόκα, ἀφήνοντάς την κατὰ μέρος, σὰν νὰ ἐφύπνησαν.

Φοβερὸς διάβολος ἔξέτιζε τὴν καρδιὰ τῆς Ἀνόκας.

Σὰν μιστρότερελλη, ἔτρεξε στὴν γυναικει σὲ μαγερειό:

— Τ' ἀκούσετε, — σεῖς!

Γυναικει καὶ νὰ μὴν τ' ἀκούσουν.

— Θέλω νὰ μου στρώσουν νὰ πέσω κάτω ἀπ' τὴν φλαμουριά. Φέρετε τὸ στρῶμα τοῦ παπποῦ, τὸ προτσέφαλο τῆς Ράδοσίκας, τὸ πάπλωμα τοῦ Μπλάγγος! Καὶ σύ, Πετρία, πούχεις ἀδερφὴ στὴ φυλακή, πάρε ἔνα ωδῆν νὰ διάψῃς τὴς κόττες ἀπ' τὴν φλαμουριά. θὰ στέκης ἀπὸ πάνω μου ὅτη νύκτα. Κι, ὅποιος δὲν ἀκούσῃ, τι πῶ — ὁ Θεὸς νὰ τόνε παιδέψῃ! Αἴ! Ἀκούσετε, τι εἶπα;

Θεέ μου! Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος καμμιὰ φορὰ νὰ γείνη γειρότερος ἀπὸ κτηνὸ!

Κανεὶς δὲν ἀποκρίθηκε οὕτε λέξι. "Ολοι ἔτρόμαξαν, σ' ὅλων τ' αὐτιὰ ἔβούζαν τὰ λόγια τοῦ παπποῦ: «ὁ Θεὸς νὰ τόνε παιδέψῃ».

Καὶ ὁ Ἀρσένης, κι' αὐτὸς ἔφυγε καὶ ἐπῆγε στ' ἀλῶν. "Εγώσε τὸ κεφάλι του μέσα στὰ δεμάτια καὶ ἔκλειτε τὰ μάτια του. Ο ὑπνος δὲν εἰνε πάπλωμα καὶ μὲ τὸ ζήρι δὲν τὸν φέρνεις.

"Εστρωσαν τῆς Ἀνόκας . . .

Ναι, μὰ γιὰ νὰ κοιμηθῇ δὲν ἦτον τόσον εὔκολο, ὅπως ἐθρύροῦσε! Πρᾶγμα, πωῦ ποτὲ τῆς δὲν εἶχε πάθει, ἔξχρνα αἰσθάνθηκε τὴν ἀπομόνωσι. Σὰν νὰ μὴν εἶχε σκέπη στὴν κεφαλή της, σὰν νὰ ἦτον ἀπάνω σὲ λυσσασμένο ἄτι γωρίς γαλινάρι, ἢ σὲ βάρκα, ποῦ τὴν ἐπικράδερνε ἡ τρικυμία, γωριειτιμόνι. Εγτυποῦσε ἀπάνω της ἥδια ἥ καρδιά της καὶ κανένας δὲν εύρισκόταν νὰ τήνε γλυτώσῃ. Ο κίσαος ἀναποδογύρισε, κι' αὐτὴ εύρεθηκε μὲ τὸ κεφάλι κάτω

"Αλλὰ τὸ σκυλίσιο της τὸ πεῖσμα δὲν τὴν ἀφήνει.

— Σύ, τι κοιμᾶσαι, τεμπέλα, ἀφοῦ σ' ἐπρόσταξα; "Η μήπως θέλεις νὰ σὲ παιδέψῃ ὁ Θεός;

* *

Ἔστι φεγγάρι: ἐσηκώθη στὰ μεσοούρια. "Ολα ἀπέθαναν, γιὰ νὰ ζωντανέψουν γληγορά, μὰ στὴν καρδιὰ τῆς Ἀνόκας κάτι τι στρογγυλίζει καὶ φιλιέτζει μέσα κάτι πεθαμμένο.

Νὰ μείνῃ ἔτσι: δὲ μπορεῖ — μὰ τι νὰ κάμη;

Νὰ γυρίσῃ πίσω στοῦ πατέρα της ; 'Αλλὰ τι νὰ τοῦ πῇ ; « 'Ο παπποῦς εἶπε, νὰ μὲ ύπακουόυν δῆλο ! » — "Αγ, ὅχι στοῦ πατέρα !

Και ή νύκτα προχωρεῖ καὶ, ἐπὶ τέλους, θὰ περάσῃ, θὰ φωτίσῃ ή μέρα καὶ θὰ ζεστάνῃ ὁ ἥλιος. Ποῦ νὰ κρυφθῇ ἡ δυστυχίσμενη ; Ν' ἀρχίσῃ πάλι τὴς τρέλλακις ; Σὲ ποιόν ; Νὰ φιλιωθῇ ; Νὰ ταπεινωθῇ ; "Οχι !

Αἱ ίδει τῆς στριφογυρίζουν μὲς στὴν κεφαλή της, σὰν χρωματιστὲς κλωστὲς σὲ παρδαλὸ γαλί. Ή κούρασι νικᾶ τὰ πάθη καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ μῖσος, καὶ τὴν πεῖνα καὶ τὴ δίψα. Μὰ δὲν στὰ βλέφαρά της ἐσωρεύθηκαν ὄλοκληρα βουνὰ καὶ αὐτὰ δὲν ἔμποροῦσαν νὰ κλείσουν, αἰσθάνθηκε τόσο βάρος καὶ ἀνυπόφορο βρισκανο, ποῦ ζήθεις ν' ἀποθάνῃ. "Ας ἔλαλοῦσε ὁ κόσμος, η ἀς ἔβαζε τὸ κεφάλι της κάτω ἀπ' τὴν μυλόπετρα, μονάχα νὰ μπρεῦσε νὰ κοιμηθῇ ! Και ἀς ἔκοιμότανε τὸν ὑπνο τοῦ θανάτου.

'Αλλὰ ὁ ὑπνος οὔτε τὸν παπποῦ δὲν ἀκούει καὶ οὔτε φοβάται τὴν κατάρα του.

Η' Ανόκα ἐμισσηκώθη. Έκύτταξε τὴ σκοτεινὴ σκιὰ τῆς Πετρίας ἀπάνωθε της.

Καὶ ἔξχρνα κάτι τι αἰσθάνθηκε, ποῦ πῆρε βόλτα μὲς στὸ στῆθος της. Χωρὶς νὰ τὸ περιμένῃ διόλου, δυνατὰ ὅμως ἔβούζε μὲς στὴν καρδιά της ἡ γριστικινὴ χορδή.

Πετρία ! ἔλα νὰ κοιμηθῆς !

Η' Πετρία χωρὶς νὰ εἰπῇ λέξι, ἐπέτταξε τὸ ραβδὸν κ' ἐπῆγε.

Η' Πετρία ἀνετρίχιασε καὶ ἐστάθη ἀκίνητος.

Θεέ μου, τί εἶν' αὐτό ; Τί ίδεις εἶν' αὐταίς ! Ποῦ τήγε φέρνουνε :

— Πετρία, ἀδελφή μου, σγώρεσέ μου !

Η' καρδὶα τῆς γυναικικὸς ἐφάνηκε, ἐσυγκινήθηκε, ἐμαλάγθη.

— 'Ανόκα, ψυχὴ μου, ὁ Θεὸς θὰ σου συγκαρέσῃ !

— Πετρία, ἀδελφή μου . . .

Τὴν ἄρπαξε ἀπ' τὰ χέρια, τὴν ἔφερε κοντά της, τὴν ἐκάθισε, τὴν ἀγκάλιασε κ' ἔκλαιαν καὶ ἡ δυσό.

Καὶ ἀγκομαχοῦν τόσο γλυκὰ σὰν νὰ εἶνε βυζανιάρικα μωρά !

Ησυχία. Οὔτε φυλλαράκι δὲ σειέται. Μονάχα ἡ δυό τους, ἀγκαλιασμένες, κλαίνε καὶ φιλιοῦνται. Η' Ανόκα ὅπου ἔφθανε, ἡ Πετρία στὸ λαιμὸν καὶ στὸ μέτωπο. Καὶ τὸ φεγγάρι μάλιστα σὰν νὰ ἐκτσούφιασε. Σὰν φουδικὰ ἐυχζεύτηκαν τὰ σύννεφα γύρω . .

— Πετρία, ϕᾶς μου, θ' ἀποθάνω, θ' ἀποθάνω. Σὺ νὰ μὲ πλύ-

νης, ἀδερφοῦλα μου. Ρίξε στὸ μνῆμά μου δόσο μπορεῖς πολλοὺς βρασιλικούς. Δάγκωσε μῆλο καὶ βάλε τὸ κοντά μου (1).

— Κανένας ἄλλος, ἀπὸ σένα δὲ μ' ἀγαπᾷ.

— Σώπα, ἀνόητη. Πῶς δὲ σ' ἀγαποῦνε; "Ολοὶ σ' ἀγαποῦν!

— "Οχι, ὅχι, ξέρω ἐγώ.

— Πῶς ἡμπορεῖς νὰ ξεύρῃς, ἀφοῦ σὺ ίσα μὲ τώρα δὲ μᾶς μίλησες διόλου: Καλλίτερα ν' ἀποθάνω ἐγώ, παρὰ ν' ἀφήσω κανένα νὰ σ' ἀδικήσῃ!

Καὶ πάλι: κλαῖνε κι' ἀγκαλιάζονται.

— Κι' ὁ παπποῦς;

— Μάτια μου, ὁ παπποῦς εἶνε γέρος καὶ καλός. Πήγαινε νὰ τὸν εύρῃς μοναχὴ σου Θὰ ιδῆς! . . .

— Καλά, θὰ πάω! . . . Σχώρεσέ μου, ψυχὴ μου, ἀν ἀποθάνω. 'Η Πετρία τῆς ἔκλεισε τὸ στόμα μὲ τὸ χέρι.

'Η Ανόκα τῆς δράζει τὸ χέρι καὶ τὸ βάζει γύρω στὸ λαιμό της.

— 'Ανίσως ἀποθάνω, μὴ μοῦ ακκομελετάς! Τώρα πήγαινε, πήγαινε. Σὲ παρακαλῶ

— Δὲ σ' ἀφίνω δσῳ εἰμαι: ζωντανή.

— Σὲ παρακαλῶ. σὰν Θεό σὲ παρακαλῶ!

— Μὰ ποῦ θὰ πᾶς;

— "Αφησέ με! "Αχ, τί εὐγαρίστησε! Γιὰ τὸ Θεό, νὰ χωρῇς τὸ παιδάκι σου, ἀφησέ με! Δὲ ξέρεις, τί ἔχω.

'Η Πετρία ἐστάθη πίσω ἀπὸ τὴ γωνιὰ τοῦ κελλαριοῦ, γιὰ νὰ ιδῇ, ποῦ θὰ 'πάγη ή 'Ανόκα. Εἶνε ἀκόμη νύκτα καὶ δὲν εἶδε τὴν 'Ανόκα, ποῦ πήγε στὴν πόρτα τῆς κάμαρης τοῦ παπποῦ κ' ἔκατσε στὸ κατώφλιο.

Κι' ὁ παπποῦς δὲν εἶχε κλείστει μάτι δληγύκτα.

'Ερώναξαν οἱ πρῶτοι πετεινοί. προάγγελοι: νέας αὔγης καὶ νέας ζωῆς. Ποτὲ ή 'Ανόκα δὲν εἶχε εὐγαρίστηθῆ τόσο πολὺ ἀπὸ τὸ σπητικό τους λάλημα, δόσο τώρα.

"Ο παπποῦς ἐστηκώθη." Εγύρισε τὸ πάπλωμα, ἔκαμε τὸ στηυρό του, ἔκατσε διπλοπόδι κ' ἔμενε ἔτσι: μὲς στὸ σιωπήλὸ σκοτάδι: ἀπάνω στὸ κρεβήθατι κ' ἔκανε λογιώ — λογιώ σκέψεις.

'Εφώναξαν οἱ δεύτεροι πετεινοί.

"Ο παπποῦς ἐστηκώθη κ' ἐπῆγε κατὰ τὸ πηγάδι.

Στὸ κατώφλιο, μὲς στὸ πυκνὸ ἀκόμη σκοτάδι, παρετήρησε κάτι, ποῦ ἔμοιαζε ἀνθρώπου.

— Ποιὸς εἶσαι σύ;

(1) *Εθμον παρὰ τῷ σερβίκῳ λαῷ.

— 'Εγώ είμαι, παππούλη, ή 'Ανόκα! Θέλω ν' ὁ ποθάνω. Σγάρεσέ μου, ἀν μπορής!

'Ο παπποῦς ἀναπήδησε καὶ ἔκαμε νὰ πέσῃ.

— Παιδί μου, μεγάλη ἀμαρτία ἔκαμες στὸ Θεό. Βλέπεις τὰ μαλλιά μου; Μήτε τ' ἀρνακοῦ δὲν εἶνε λευκότερα.

'Η 'Ανόκα ἀρπάξε τὴν ποδιὰ τοῦ ἀντεριοῦ του, ποῦ εἶγε ρίζει ἀπάνω του ὁ παπποῦς καὶ τὴν ἐφιλοῦσε.

— Μεγάλη καὶ φοβερὴ ἀμαρτία ἔκαμα! Σοῦ ἔφερα ἄνω κάτω ὅλο σου τὰ σπήτες. Σγάρεσέ μου γιὰ δόνομα τοῦ Θεοῦ!

Εὔκολα τάχει ὁ γέρος τὰ δάκρυα. "Έκλαψε, ἔσχυψε, τὴν ἔπιασε μὲ τὰ δυό του τὰ γέρια ἀπ'" τὴν κεφαλὴ καὶ τὴν ἐφίλησε.

— 'Ελα ἐδῶ!

'Εκείνη ἐπῆγε μαζύ του μέσα.

— Κάτσε.

'Εκείνη ἔκατσε στὸ σκαμνί. ὁ παπποῦς στὸ κρεβάτι.

— Νά κουκιά, ξεφλούδιζε.

'Ο παπποῦς, εὐγαριστημένος τὴν ἐκύτταζε, ποῦ ἔξεφλούδιζε τὰ κουκιά. Καὶ οἱ δύο ἐσιωποῦσαν, δὲν ἔλεγαν οὔτε λέξι, μονάχα ή 'μέρα φωτίζεις καὶ φωτίζεται ή καρδιά.

— Αἴ, τώρα ἔλα ἐδῶ!

'Εκείνη τὸν ἀκολούθησε στὸ σταῦλο, κ' ἐδῶσε θροφὴ στ' ἄλογα. ὅπως τῆς ἔδειξεν αὐτός. Τίποτε δὲ φοβᾶται, μήτε τὸ ἄτι τοῦ Μπλάγοις, ποῦ κλωτσᾶ καὶ δαγκάνει.

— Αἴ, ἐδῶ τώρα!

'Επῆγαν στοὺς γοίρους 'Η 'Ανόκα ἔτπασε ἐννηὰ κολοκύθες καὶ τὴς ἕρριζε στὴ σκάφη.

'Εξύπνησαν στὸ σπήτη. 'Εστηκώθηκαν ὅλοι καὶ τοὺς ἀκολουθοῦν, τρίβοντας τὰ μάτια. 'Επροσπαθοῦσαν νὰ μὴ τοὺς ἴδοιν. 'Ο 'Αρσένης τόσο ἐσάστισε κ' ἐφοβήθη, ποῦ ἀνέβη σὲ μιὰ καρδιά, ἐκρύφθηκε μὲς στοὺς κλώνους της καὶ κυττάζει τὸ ἀνήκουστο θῦμο.

'Ο παπποῦς ἔξανάνηωσε — περπατεῖ, περπατεῖ, γοροπηδᾷ.

— Πάμε στὸ πηγάδι!

'Ηρθαν στὸ πηγάδι.

— 'Ανάσυρε!

'Η 'Ανόκα ἔσυρε ἔνα κουβᾶ.

— Χύσε

Οἱ 'Ανόκα ἐπῆρε νερὸ ἀπὸ τὴν κολοκύθα μὲ τὸ κανάτι καὶ ἀδειασε ὅλο τὸν κουβᾶ στὸ πρόσωπο καὶ στὸ κεφάλι τοῦ παπποῦ.

— Σκούπισέ με!

'Η 'Ανόκα ἔλυσε τὴν πλεξιδὰ της καὶ ἀργισε νὰ σφραγίζῃ τὸν παπποῦ. Τὸ νερὸ σφραγίζεται εὔκολα, ἀλλὰ τὰ μάτια τοῦ παπποῦ

εῖνε ἀδύνατα, καὶ τὰ δάκρυά του τρέχουν, τρέχουν, ποῦ δὲν εἰμπορεῖ νὰ τὰ κρατήσῃ.

‘Ο παπποῦς παρετήρησε τοὺς ἀνθρώπους στὴν αὐλὴν.

— ‘Ελατε ὅλοι ἔδω. Γιατὶ δὲν νίθεσθε; Δὲ βλέπετε, ποῦ ἡ ‘Ανόκα περιμένει νὰ σᾶς χύσῃ;

Στὸ πρόσωπό του ἐψαίνετο μιὰ σιθαρή ἀρχοντειά.

— “Ολει, ὅλοι! Σ’ ὅλους θὰ χύσῃ!

Θὰ ἥτον, ὅπως λέγουν, «ἀπὸ τὰ ἐννενηνταεννηὰ θαύματα», ἃν αὐτὴ παρακαλοῦσε κανέναν νὰ τῆς χύσῃ.

Φοβισμένοι ἔρχονται οἱ ἄνδρες καὶ ἡ γυναικεις, καὶ, σᾶν νὰ εἶνε ἀφεντάδες, νίθονται καὶ λένε τῆς ‘Ανόκας «σπολλάτη».

‘Ανοιξαν καὶ τὰ μάτια τοῦ ‘Αρσένη. Πλησιάζει ω̄ αὐτὸς στὸ πηγάδι, ἀνοίγει τὰ πόδια του, σκύβει καὶ τεντώνει τὰ χέρια του.

— Χύνε!

Αὐτὴ ἀρχίζει νὰ τοῦ ρίχνη.

— Αἴ, δὲ βλέπεις, ποῦ χύνεις στὰ μανίκια;

— Δὲν τὸ ξανακάνω, δὲν τὸ ξανακάνω.

Μὲ τὸ ζερβί της τοῦ κρατεῖ τὰ μανήκια καὶ μὲ τὸ δεξὶ τοῦ χύνει μὲ τὸ κανάτι.

— Νά σαι καλά!

‘Η Πετρία μὲ δακρυσμένο πρόσωπο τρέχει ἀπὸ τὴν μιὰ ώς τὴν ἄλλη συννυφάδα, ψιθυρίζει κάτι, κουνεῖ τὰ χέρια της καὶ γτυπᾷ τὸ στῆθός της.

‘Ο παπποῦς σιγά — σιγά, ἐκρύφθηκε στὴν κάμαρά του. ‘Εκεῖ ἀνοίγει τὸ σεντουκί: καὶ βγάζει μιὰ ἀρμαθαρίὰ ἀπὸ παληγά, βαρεῖα τάλλαρχ. Τὴν ἀρμαθαρίὰ αὐτὴ κ’ ἔνα μικρὸ πεσκίρι τὰ κρύβει στὸ ζωνάρι του καὶ πηγαίνει πάλι στὸ πηγάδι.

“Ολοι ἐπλύθηκαν — σ’ ὅλους ἔχυσε νερὸ ἡ ‘Ανόκα.

Μεγάλη ἔβασιλευε ἥσυχία καὶ εἰς τ’ αὐτιὰ τιῦ καθενὸς ἔθούντε κάτι: σᾶν τὸ «Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων». “Αν ἔκτυποῦσε ἐκείνη τὴν ὥρα πουθενὰ καμπιὰ καμπάνχ, ὅλοι θὰ ἀρχίζαν νὰ κάμνουν τὸ σταυρό τους.

Μὲ ἥσυχη ἀξιοπρέπεια ἐκύτταξε ὁ παπποῦς γύρω. Φτωχέ, φτωχέ γέρο!

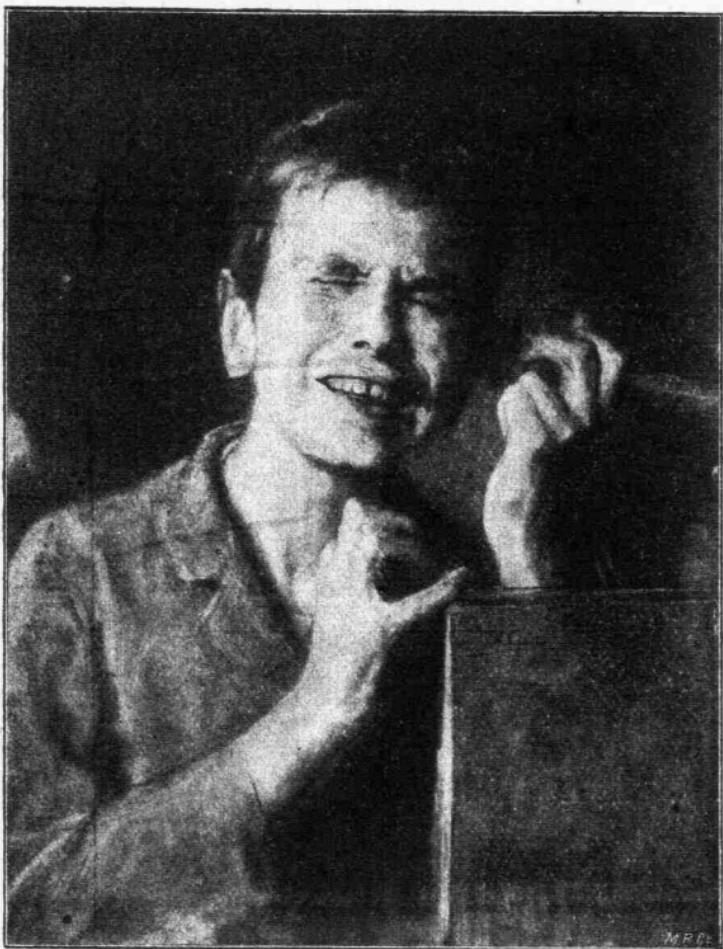
— ‘Αμ’ αὐτῆς κανένας δὲν θὰ τῆς χύσῃ νὰ πλυσθῇ,

“Ολοι ἔτρεξαν στὸν κουβᾶ.

— Σταθῆτε, ἔγω θὰ τῆς δώσω. ‘Ελα, παιδάκι μου, νίψου.

Εἶνε δύσκολο νὰ πῆ κανείς: τὰ χέρια τοῦ παπποῦ ἔτρεμαν περισσότερο, ἡ ἡ καρδιὰ τῆς ‘Ανόκας.

Τὴν ἐστρόγγισε μὲ τὸ πεσκίρι του καὶ τῆς ἐχέμασε στὸ λαιμό της τὴν ἀρμαθαρίὰ μὲ τὰ τάλλαρχ.



MPC

ΠΑΡΑ ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ
Είκων ἔργου ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΥΖΗ.

— 'Η καύμένη ὅλη αὐτὴ δουλεύει. Σᾶς εἰπά καὶ σᾶς τὸ λέγω : νὰ θυμᾶσθε τὸ χθεσινό : 'Ο Θεὸς νὰ παιδέψῃ ἐκεῖνον, ποῦ θὰ τὴν ἀδικήσῃ !

* * *

"Ανθρώποι ! Καμιὰ καρφὰ συμβαίνει, ποῦ ὁ οὐρανὸς σὰν νὰ γελᾷ καὶ νὰ χαίρεται. 'Ο άνθρωπος χυτάζει τὸν οὐρανό, σηκώνει τὰ χέρια του καὶ τ' αστρά χύνουν ἀπάνω του τὴς ἀχτίδες των, ἡ δὲ ψυχὴ ἀναβαίνει σὰν μυστικὸ θυμίαμα καὶ ύψωνται εἰς τοὺς θόλους τοῦ οὐρανοῦ . . .

Nai, αὐτὸς εἶνε σωστό. Αὐτὸς συμβαίνει.

[Ἐκ τῶν τοῦ Σίρβου
Λάζο-Λαζάρεβιτς]

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ



- Λοιπόν, γιατρέ, πῶς ηὔρατε τὸν καύμένο τὸν ἄνδρα μου ἀπόψε ;
- Δὲν ἔχει τίποτε. Μόνον ἀνάγκη νὰ ήσυχάσῃ. Γι' αὐτὸς ἔγραψα διλήγον ὅπιον.
- Καὶ πότε θὰ τὸ πάρη ;
- Δὲν θὰ τὸ πάρη ἐκεῖνος· ἐσεῖς θὰ τὸ πάρετε.